

College voor Examen

DE NIEUWE KUNSTVAKKEN IN DE VERNIEUWDE TWEEDE FASE

Informatiebrochure

September 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Opzet en inhoud van de vakken	3
1.1 Kunst (drama/muziek/dans/beeldende vormgeving)	3
1.2 Het 'smalle' vak kunst (algemeen)	4
1.3 Examen doen in twee kunstvakken	6
2. Een centraal examen met en/of op de computer	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Organisatie en de afname van digitale examens	8
2.3 Het tweede tijdvak	10
3. Kandidaten met een beperking	11
4. Waar vind ik wat?	12

Voorwoord

Met ingang van de vernieuwde tweede fase zijn een aantal zaken, zoals de profieleisen en de slaag/zakregeling aangepast. Voor veel vakken betekent dit een iets gewijzigde context, maar niet een principiële andere opzet. Voor de 'nieuwe kunstvakken' ('nieuw' omdat zij bij de invoering van de tweede fase aan het eind van de vorige eeuw naast de bestaande kunstvakken 'oude stijl' werden ingevoerd) ligt dit anders. De opzet van deze vakken in de vernieuwde tweede fase wijkt op onderdelen af van die van de meeste andere vakken. Hierop en het feit dat deze kunstvakken uitsluitend een computerexamen kennen, wordt door ons in deze brochure ingegaan.

Deze informatiebrochure is bestemd voor docententeams in de nieuwe kunstvakken en de examensecretaris.

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen, dan verwijzen wij u graag naar het vragenformulier op Examenblad.nl (www.examenblad.nl), of als rechttoe rechtaan mail aan info@cve.nl ter attentie van mw. F. Martin.

Utrecht, 20 september 2010.

Ameling Algra, sectormanager havo en vwo van het College voor Examens

Freya Martin, clustermanager kunstvakken en talen havo/vwo van het College voor Examens

1. Opzet en inhoud van de vakken

In de vernieuwde tweede fase bestaan (naast de 'oude' kunstvakken muziek, handvaardigheid, tekenen en textiele werkvormen) vier 'nieuwe' kunstvakken: kunst (drama), kunst (dans), kunst (beeldende vormgeving) en kunst (muziek). In het vervolg vaak gezamenlijk genoemd als kunst (drama enz.). In dit hoofdstuk wordt eerst de opzet beschreven van deze vier 'standaardvakken'. Daarna wordt aandacht besteed aan twee bijzondere situaties: de kandidaat die alleen het centraal examen aflegt, en de kandidaat die in zijn vakkenpakket twee 'nieuwe' kunstvakken heeft.

1.1. Kunst (drama/muziek/dans/beeldende vormgeving)

1.1.1. Inleiding

Het gaat hier om vier verschillende vakken, elk met hun eigen vakcode, en eigen naam voor de cijferlijst. Qua opzet zijn de vier vakken kunst (drama enz.) gelijk aan andere vakken als aardrijkskunde of Frans.

Dit betekent in het kort:

Er is voor elk van de vier vakken een (globaal) examenprogramma, vastgesteld door de Minister van OCW. Het examenprogramma bepaalt de stof voor het schoolexamen en het centraal examen. Deze is onder meer te vinden op Examenblad.nl. Het examenprogramma geldt totdat een nieuw examenprogramma wordt vastgesteld, het heeft niet een op dit moment vastgestelde expiratiedatum.

De globale omschrijving van de stof voor het centraal examen is nader uitgewerkt door het College voor Examens (voorheen CEVO) in een syllabus, ook te vinden op Examenblad.nl. De syllabus wordt steeds van jaar tot jaar vastgesteld, voor het havo en vwo zijn op dit moment de syllabi vastgesteld voor het centraal examen 2011 en voor het centraal examen 2012. Voor het schoolexamen is er geen syllabus maar een handreiking, van de SLO. Die handreiking is geen voorschrift.

De vakken kunst (drama, enz.) kunnen worden gekozen in het vrije deel van het examenpakket. Zij hebben dan voldoende omvang om te tellen als het vereiste grote vak in het vrije deel. In het profiel Cultuur & Maatschappij kunnen de vakken ook worden gekozen binnen het profieldeel. In dat profiel is het ook mogelijk dat de kandidaat in twee van de vier kunstvakken examen aflegt: één in het profieldeel en één in het vrije deel.

De vier kunstvakken hebben een schoolexamen (stof globaal -gedefinieerd in het examenprogramma), en een centraal examen (stof globaal gedefinieerd in het examenprogramma en uitgewerkt in de syllabus).

Schoolexamen en centraal examen krijgen elk een cijfer in één decimaal, het op een geheel cijfer afgeronde gemiddelde van beide is het eindcijfer voor het vak. Schoolexamen en centraal examen tellen dan ook beide even zwaar mee voor de bepaling van het eindcijfer.

1.1.2. Het centraal examen

De vier kunstvakken hebben alle *hetzelfde* centraal examen, ook wel kunst (algemeen) genoemd. Die naam kunst (algemeen) speelt verder voor de kandidaat geen rol. Op zijn cijferlijst komt (bijvoorbeeld) kunst (drama) te staan; met een schoolexamencijfer en een cijfer voor het centraal examen. Dat dit cijfer voor het centraal examen behaald is aan de hand van het centraal examen kunst (algemeen), is niet relevant en wordt ook niet vermeld: de kandidaat heeft examen afgelegd in het vak kunst (drama).

1.1.3. Het schoolexamen

In het examenprogramma van kunst (drama), kunst (dans), kunst (muziek) en kunst (beeldende vormgeving) is de inhoud van het schoolexamen bepaald: “*Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A [Vaktheorie], B [Praktijk] en C [Oriëntatie op studie en beroep]*”. De vorm van het schoolexamen wordt vrijgelaten. Gezien de aard van de inhoud (B) echter ligt het voor de hand dat de uitwerking voor een redelijk deel uit praktische opdrachten zal bestaan.

De school hoeft zich niet tot deze onderdelen te beperken, want de zin wordt vervolgd met: “*en indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen*”.

Aan die andere vakonderdelen is geen beperking gesteld; er zijn geen onderdelen verboden en er is ook geen maximaal gewicht van de andere vakonderdelen.

De “*andere vakonderdelen*” bieden de school de mogelijkheid om in het schoolexamen naast de verplichte onderdelen óók andere stofonderdelen te toetsen, bijvoorbeeld specifieke onderwerpen (naar eigen keuze) of stof die voorbereidt op het centraal examen kunst (algemeen). Maar:

LET OP: Het is toegestaan om in het schoolexamen ook stof voor het centraal examen te toetsen. Maar de daarvoor behaalde cijfers tellen dan mee voor het schoolexamencijfer. Gewicht toegekend aan deze ‘c.e.-stof’ gaat dus ten koste van het gewicht van de overige stof in het schoolexamen, de op het specifieke kunstvak gerichte stof; de praktijk/het meer specifieke krijgt dan een gewicht lager dan 50%. Het is aan de school om te bepalen wat in het schoolexamen een goed evenwicht is.

Het cijfer voor het centraal examen is het cijfer dat behaald is voor de c.e.-toets ‘kunst (algemeen)’. De schoolexamencijfers die gerelateerd zijn aan de examenstof van kunst (algemeen) mogen niet worden vervlochten in het c.e.-cijfer.

Op scholen wordt soms (vaak) een onderwijsopzet gehanteerd waarbij de afzonderlijke groepen voor bijvoorbeeld kunst (muziek) en kunst (beeldende vormgeving) worden gecombineerd bij de voorbereiding op het centraal examen. Omdat de verschillende kunstvakken hetzelfde centraal examen hebben, is zo’n opzet inhoudelijk goed mogelijk. Als dan in de gezamenlijke groep ook kunst (algemeen) schoolexamantoetsen worden afgenomen, dan tellen de cijfers daarvoor mee in het schoolexamen van de diverse kunstvakken. Deze toetsen worden dus gewogen gevoegd bij de beoordeling door de docent muziek respectievelijk beeldende vormgeving enz.

LET OP: Als een kandidaat alleen het ‘smalle’ vak kunst (algemeen) doet, heeft hij uitsluitend een centraal examen. Voor hem tellen dan de schoolexamantoetsen NIET mee in het examencijfer (zie hierna 1.2).

1.2. Het ‘smalle’ vak kunst (algemeen)

1.2.1. Inleiding

Het is mogelijk dat een kandidaat *uitsluitend* examen aflegt in het ‘smalle’ vak kunst (algemeen). Dus zonder de bijbehorende meer specifieke invulling van drama, dans, muziek of beeldende vormgeving. Kunst (algemeen) heeft voor deze bijzondere situatie een eigen vaknaam en vakcode. Het unieke aan het vak is, dat het geen schoolexamen kent. Het bestaat uitsluitend uit één centrale toets.

Het smalle vak is niet groot genoeg voor vulling van het vrije deel. In de vernieuwde tweede fase moet het vrije deel met één groot vak worden gevuld. De kandidaat die in het vrije deel kunst (algemeen) volgt, móet daarnaast ook tenminste één groot vak in het vrije deel volgen.

1.2.2. Inhoud van het vak kunst (algemeen)

Kunst (algemeen) heeft uitsluitend een centraal examen. De inhoud van het vak wordt bepaald door de in het examenprogramma vastgestelde en in de syllabus uitgewerkte stof voor het centraal examen. Het is NIET mogelijk om daaraan stof toe te voegen. Het is ook NIET mogelijk om voor het smalle vak kunst (algemeen) meetellende schoolexametoetsen te geven. Als de kandidaat kunst (algemeen) zijn lessen volgt samen met de kandidaten die zich in het kader van kunst (drama enz.) voorbereiden op het centraal examen, en als de school ervoor kiest om in het kader van die lessen ook schoolexametoetsen af te nemen (zie 1.1.3) dan tellen deze toetsen voor deze kandidaat NIET mee.

LET OP: In de eerste, op papier aan scholen gestuurde versie van de syllabi kunst (algemeen) staat hieromtrent onjuiste en verwarrende informatie. De syllabi op www.examenblad.nl zijn op dit punt aangepast.

1.2.3. Gevolgen voor de uitslag

Als een kandidaat examen aflegt in kunst (algemeen), is daarmee zijn vrije deel niet adequaat gevuld. Het vak is daarvoor te klein. Ook een tweede klein vak naast kunst (algemeen) leidt niet tot vulling volgens de voorschriften. Terwijl in de oude tweede fase de studielast een optelsom van onderdelen was, is in de vernieuwde tweede fase het voorschrift dat voor bepaling van de uitslag in het vrije deel één groot vak wordt meegenomen dat het vrije deel geheel vult. De kandidaat die examen aflegt in het smalle vak kunst (algemeen), moet dus ook een ander vak in zijn vrije deel hebben, bijvoorbeeld aardrijkskunde. Kunst (algemeen) kan dan NIET aardrijkskunde vervangen, ook niet bij een slecht examenresultaat. Aardrijkskunde móet in de uitslag worden betrokken.

Wel kan het smalle vak een positief effect op de uitslag hebben. Heeft een kandidaat voor dit vak een 7 of hoger behaald, dan kan dat cijfer bijdragen aan de eis van een voldoende gemiddelde als elders in de lijst van eindcijfers een vier of twee vijven voorkomen. Een negatief effect op de uitslag is niet mogelijk. Immers, het vak is sowieso een extra vak. En dat wordt niet bij de uitslag betrokken als de kandidaat daardoor zou worden afgewezen.

1.2.4. Knippen na de uitslag

Het smalle vak wordt waarschijnlijk zeer zelden door kandidaten gekozen. Iets vaker komt het wellicht voor dat een kandidaat in meer grote 'vrije' vakken examen aflegt dan het verplichte minimum van één. Dus bijvoorbeeld: aardrijkskunde én kunst (muziek). Dan kan zich de situatie voordoen dat het voor de uitslag gewenst is om aardrijkskunde als groot vak in het vrije deel mee te tellen, en van kunst (muziek) het schoolexamendeel weg te laten. Zie onderstaand voorbeeld:

Algemeen deel, profieldeel alles 6 en één 4.
Vrije deel aardrijkskunde
Vrije deel kunst (muziek) een 6, bestaande uit een 4,0 voor het schoolexamen en een 8,0 voor het centraal examen.
De kandidaat is niet geslaagd als aardrijkskunde wordt weggelaten. Evenmin als kunst (muziek) wordt weggelaten. Maar wél als kunst (muziek) wordt vervangen door kunst (algemeen), dus alleen het schoolexamen wordt weggelaten.

Dit kan dan achteraf, bij de vaststelling van de uitslag, gebeuren. Het lijkt misschien vreemd. Maar het is een consequentie van de op zichzelf goede regel dat wie kán slagen, ook móet slagen.

1.2.5. Cijferlijst, schooladministratiepakket en BRON

In BRON is het mogelijk het smalle vak kunst (algemeen) met alleen een CE in te voeren. Het zou kunnen dat dit vanwege de uitzonderlijke situatie in het examensysteem van een vak met alleen een centraal examen voor het schooladministratiepak niet geldt. Mocht dit het geval zijn, dan volgt hier een *work-around*.

Voor de *cijferlijst* bij het smalle vak kunst (algemeen) geldt: Daarop staat de vaknaam kunst (algemeen). De kolom voor het schoolexamen is onbruikbaar gemaakt. In de kolom voor het centraal examen staat het vastgestelde cijfer voor het centraal examen, in één decimaal. En het eindcijfer is het op een geheel cijfer afgeronde cijfer voor het centraal examen.

Als het *schooladministratiepakket* dit niet toestaat, kan de school daarin als schoolexamencijfer hetzelfde cijfer invoeren als het cijfer voor het centraal examen. Het eindcijfer, en daarmee de uitslagbepaling, is zo op orde. Handmatig (bijvoorbeeld door export naar een tekstverwerker) zal de school de definitieve cijferlijst zo moeten aanpassen dat daarop geen schoolexamencijfer verschijnt.

1.3. Examen doen in twee kunstvakken

In het profiel Cultuur en Maatschappij kan de kandidaat examen afleggen in twee kunstvakken. Bijvoorbeeld kunst (muziek) in het profieldeel en kunst (dans) in het vrije deel. Vanwege het identieke centraal examen is daarvoor een nadere regeling nodig. Het is immers weinig zinvol om twee keer hetzelfde centraal examen af te leggen. De regeling is vastgelegd in de examenprogramma's van de vakken, te raadplegen op www.examenblad.nl.

De regeling

In het kort is de regeling als volgt.

Het bevoegd gezag kan de kandidaat uit het profiel Cultuur en Maatschappij toestaan om naast het kunstvak in het profieldeel, in het vrije deel een tweede kunstvak te volgen. In het tweede kunstvak wordt examen afgelegd volgens het vastgestelde examenprogramma. Echter, de stof voor het centraal examen (die identiek is aan die in het kunstvak uit het profieldeel) vervalt dan. In plaats daarvan krijgt de kandidaat aanvullende opdrachten in het kader van het schoolexamen. Die aanvullende opdrachten dragen er zorg voor dat de omvang van het vak, ook na het wegvallen van de c.e.-stof, voldoende blijft voor de vulling van het vrije deel.

Het vak heeft in deze vorm dan *uitsluitend* een schoolexamen.

De uitvoering

De school zorgt allereerst voor (in het pta beschreven) aanvullende opdrachten voor het uit te breiden vak; inclusief de weging van de beoordeling van deze aanvullende delen. Bij de uitslagbepaling is het tweede kunstvak een vak met uitsluitend een schoolexamen. Het schoolexamencijfer, dat tegelijk met de overige schoolexamencijfers in BRON wordt ingevoerd, is tegelijkertijd (na afronding) het eindcijfer.

Op de *cijferlijst* staat een schoolexamencijfer als geheel getal, de kolom voor het cijfer voor het centraal examen is onbruikbaar gemaakt en het eindcijfer is opnieuw het schoolexamencijfer, als geheel getal.

Mocht het *schooladministratiepakket* geen onderscheid maken tussen deze vorm van het kunstvak en de standaard vorm met een centraal examen, dan kan als fictief c.e.-cijfer nogmaals het s.e.-cijfer worden ingevoerd. Eindcijfer en uitslag zijn daarmee kloppend. De cijferlijst moet (bijvoorbeeld via export naar een tekstverwerker) handmatig worden

aangepast. Voor BRON vormt het tweede kunstvak met alleen een SE-cijfer geen probleem. Als kandidaten in twee nieuwe kunstvakken examen doen, dan kan voor het tweede kunstvak alleen een SE-cijfer worden ingevoerd. Voor het eerste kunstvak wordt zowel het SE-cijfer als het CE-cijfer ingevoerd.

Staat vooraf vast welk vak in het profieldeel zit en welk in het vrije deel?

Dat mag, maar hoeft niet. Als de kandidaat voor beide vakken aanvullende opdrachten doet (een vergroting van het schoolexamen is nergens verboden), dan zijn zij bij de vaststelling van de uitslag uitwisselbaar. Het cijfer van het centraal examen kan aan elk van beide vakken worden vastgeplakt. Het vak dat daarvoor wordt aangewezen, is daarna het profielvak. Omdat de profielvakken in de uitslagbepaling geen aparte positie meer hebben, zal een omwisseling overigens zelden van invloed zijn op de uitslag.

2. Een centraal examen met en/of op de computer

2.1. Inleiding

De vakken kunst (drama), kunst (dans), kunst (muziek), kunst (beeldende vormgeving) en kunst (algemeen) zijn op het havo en vwo de eerste vakken met een centraal examen dat via de computer wordt afgenomen.

Vanaf 2009 bestaat het computerexamen in twee smaken. Het computerexamen in Authorware, waarbij de computer fungeert als multimediaal middel voor het presenteren van het examen. De kandidaten antwoorden op papier, ook de correctie gaat zoals bij papieren examens gebruikelijk. En daarnaast het examen in ExamenTester. Bij een examen in ExamenTester is sprake van *computer based testing*. Niet alleen de content wordt multimediaal op de computer gepresenteerd, maar de kandidaten voeren ook hun antwoorden met muis en toetsenbord in. Ook de eerste en tweede correctie gebeurt op de computer.

Het College voor Examens streeft ernaar het centraal examen voor kunst (beeldende vormgeving, dans, drama, muziek, algemeen) in 2012 standaard in ExamenTester aan te bieden. Een belangrijke reden voor het gebruik van ExamenTester is uniformiteit: scholen moeten niet bij verschillende examens te maken krijgen met verschillende systemen van digitale afname. Daarbij is een gesloten systeem van computer based testing zoals ExamenTester veel beter te beveiligen dan een relatief open systeem als Authorware. Door kandidaten wordt het gebruik van het toetsenbord voor invoer van antwoorden als positief ervaren en door docenten de automatische optelling van toegekende scores en de automatische verzending van scores naar Cito (waardoor WOLF vervalt).

In 2009 is op een dertigtal geselecteerde pilotscholen het centraal examen kunst (algemeen) havo afgenomen in ExamenTester. In 2010 is deze pilot uitgebreid en is ook het examen kunst (algemeen) vwo in ExamenTester afgenomen. De uitkomsten van deze pilots waren positief, zodat besloten is van 2011 een overgangsjaar te maken, waarin scholen tussen beide vormen van computerexamens kunnen kiezen. Scholen die in 2011 kiezen voor de afname van het centraal examen kunst (algemeen) in ExamenTester ontvangen de 'oude' versie in Authorware als *fall back*.

2.2. Organisatie en de afname van digitale examens

Een niet-digitaal breed kunstexamen is eigenlijk ondenkbaar. Alleen via de computer komen de rijke audiovisuele aspecten van de verschillende kunstvakken in een examen voldoende tot hun recht. Een centraal examen op de computer is echter wel in zijn opzet en organisatie complexer dan een papieren examen. Een gedegen voorbereiding is van groot belang. Daarom ontvangen alle scholen met examenkandidaten kunst (drama/muziek/dans/beeldende vormgeving/algemeen) voor het examenjaar 2011 in december 2010 een informatiepakket met handleidingen en een (voorbeeld)examen in Authorware. Voor scholen die in 2011 kiezen voor de afname van het centraal examen in ExamenTester vormt het examen in Authorware de *fall back*. Deze scholen ontvangen eveneens tijdig de examensoftware ExamenTester, zie activiteitenplanning en voorlichtingsbrochure op <http://centraalexamen.cito.nl> waarin de voorbereidingen die getroffen moeten worden beschreven staan.

2.2.1 Quarantaine examenzitting eerste tijdvak

Voor afname van digitale examens op school is een aantal computers nodig dat gelijk is aan het aantal kandidaten plus 10% extra als reserve. Met quarantaine is het mogelijk om het examen in twee groepen van kandidaten na elkaar af te nemen. In het examenrooster 2011

is hiermee rekening gehouden. Hierbij geldt dat het aantal computers gelijk is aan het aantal kandidaten van een groep plus 10% extra als reserve.

2.2.2 Testen en testen

Alleen door oefening, deels op dezelfde schaal als in het centraal examen, wordt zichtbaar waar mogelijke problemen kunnen zitten, in het netwerk van de school, in conflicterende aanwezige programma's of wat dan ook. Het grondig testen van de afname door de school is daarom een eerste vereiste.

2.2.3 Beveiliging

In ExamenTester is de beveiliging geïntegreerd. De examensecretaris bepaalt wanneer het examen wordt vrijgegeven (en raadpleegt daarvoor het examenrooster). Mocht een kandidaat op slinkse wijze vooraf toegang tot een examenbestand verkrijgen, dan zal hij ontdekken dat het versleuteld is.

De examens in Authorware zijn minder sterk beveiligd. Het examen wordt daarom niet lang van te voren geïnstalleerd, en na de installatie moet tot de afname worden voorkomen dat kandidaten toegang tot de computers krijgen.

2.2.4 Onregelmatigheden bij afname

In beginsel gelden bij digitale examens dezelfde regels ten aanzien van onregelmatigheden bij afname van het centraal examen als bij papieren examens: er dient voor te worden gezorgd dat de kandidaat slechts eigen werk produceert en inlevert. Maar de iets andere context van de digitale examens leidt tot iets andere aandachtspunten.

Voorkomen moet worden dat de kandidaat toegang heeft tot verboden informatie in de computer of het netwerk, zoals e-mail, internet, een encyclopedie en dergelijke. Bij ExamenTester is een ander effectief geblokkeerd. Bij Authorware vergt dit enig denkwerk en enig handelen van de systeembeheerder. Goed toezicht blijft in alle gevallen belangrijk.

Net als bij papieren examens mogen kandidaten ook niet bij digitale examens elkaars werk zien. Bij Authorware betekent dit dat kandidaten niet op elkaars papier kunnen kijken. Bij ExamenTester moet ook worden voorkomen dat ze op elkaars scherm kunnen kijken.

Een onregelmatigheid waar de kandidaat geen schuld aan heeft, is computerfalen. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan uitval van een computer. Zowel bij Authorware als bij ExamenTester kan de kandidaat dan het werk hervatten aan een van de reservecomputers. Bij ExamenTester worden de centraal opgeslagen door de kandidaat ingevoerde gegevens gebruikt, bij Authorware staat het tot nu toe gemaakte werk op papier.

En een grote, lang durende storing? Bij goede voorbereiding is de kans daarop gering. Mocht het zich toch voordoen, dan valt het in dezelfde categorie als een falende afname van een papieren examen (doordat de verkeerde envelop wordt opengemaakt, het dak van de zaal afwaait, of wat dan ook). De kandidaat krijgt een tweede kans, in het tweede tijdvak met behoud van het recht op herkansing.

Informatie over de voorbereiding, systeemeisen en de afname van het centraal examen kunst (algemeen) vindt u op <http://centraalexamen.cito.nl>.

2.2.5 Toezending materialen

Alle scholen ontvangen in december voorafgaande aan het examenjaar van Cito een pakket met een (voorbeeld)examen Authorware en twee handleidingen, één voor de systeembeheerder en één voor de examensecretaris. Aan de hand van dit materiaal kunnen scholen die het examen kunst (algemeen) niet met ExamenTester afnemen de Proef op de Som nemen (grootschalige test). Omdat het examen kunst (algemeen) in Authorware voor scholen die het examen met ExamenTester afnemen als *fall back* geldt, adviseren wij deze scholen ook dringend om met Authorware te oefenen. Scholen die kiezen voor de afname

van het centraal examen in ExamenTester ontvangen bovendien tijdig de examensoftware ExamenTester, zie activiteitenplanning en voorlichtingsbrochure op <http://centraalexamen.cito.nl> waarin de voorbereidingen die getroffen moeten worden beschreven staan.

Met de reguliere zending van alle opgaven vanuit de DUO via Brinks ontvangen alle scholen de opgaven incl. CD-ROM's van de examens in Authorware.
De ExamenTester scholen ontvangen bovendien in april 2011 van Cito een dvd met de packages (examenbestanden) van de examens kunst (algemeen).

2.3 Het tweede tijdvak

Het centraal examen havo en vwo wordt in het tweede tijdvak naar alle waarschijnlijkheid alleen in ExamenTester afgenomen door de staatsexamencommissie. Het is de bedoeling dat in 2011 het tweede tijdvak zoals bij de kunstvakken gebruikelijk een 'aangewezen vak' wordt: afname door de staatsexamencommissie op enkele centrale plaatsen in het land. De definitieve beslissing daarover wordt voor alle vakken genomen voor de publicatie van de Maartmededeling 2011.

3. Kandidaten met een beperking

Net als bij papieren examens hebben ook bij digitale examens kandidaten die door de vorm van het examen hinder ondervinden van hun beperking, recht op aanpassing.

3.1 *Dyslectische kandidaten*

Voor dyslectische kandidaten zijn de standaard oplossingen bij het examen in Authorware auditieve ondersteuning (daisy-audio-cd of spraaksynthese met behulp van de pdf), een vergroting van de opgave (tekst CD pdf) en verlenging van de examentijd met maximaal 30 minuten. Bij de afname van het examen in ExamenTester dyslexie-versie kan de examenkandidaat kiezen voor verklanking van de tekst van de opgaven en heeft een kandidaat eveneens recht op verlenging van de examentijd met maximaal 30 minuten.

3.2 *Kandidaten met een visuele beperking*

Kandidaten met een visuele beperking die recht hebben op auditieve ondersteuning kunnen net als dyslectische kandidaten gebruik maken van een daisy-audio-cd. Bij het examen in Authorware is er dus geen 'voorleesknoop' voor de korte teksten op scherm, bij het examen in ExamenTester kan wel gekozen worden voor verklanking van de tekst van de opgaven. Zie ook 3.4.

3.3 *Kandidaten met een auditieve beperking*

Papieren examens zonder filmfragmenten en geluidsopnamen zijn door kandidaten met een auditieve beperking uitsteken te maken. Bij dit digitale centrale examen kunst is dit afhankelijk van de mate van de beperking niet zonder meer mogelijk. Zie ook 4.4.

3.4 *Kandidaten met een ernstige visuele of auditieve beperking*

Voor kandidaten met een ernstige visuele of auditieve beperking geldt dat sommige onderdelen van de inhoud niet haalbaar zijn. De directeur heeft geen bevoegdheid om aan de inhoud te komen. Doet zich dit voor, dan moet de school contact opnemen met de DUO, examens@duo.nl, en vragen om aanwijzing van een staatsexamengecommitteerde die met de eigen docent het examen zo aanpast dat de inhoud hanteerbaar is en het niveau gehandhaafd blijft (n.b. dit is de methode die al jaren wordt toegepast bij blinde kandidaten bij onder meer de wiskundevakken en aardrijkskunde).

Overigens verdient het wellicht aanbeveling om te onderzoeken of voor deze kandidaten het 'oude' kunstvak beter geschikt is. Het is voorstelbaar dat een centraal examen muziek voor een blinde kandidaat maakbaarder is dan het brede kunstexamen. En hetzelfde geldt voor het examen beeldende vormgeving bij een dove kandidaat.

4. **Waar vind ik wat?**

De examenprogramma's kunst (drama), kunst (dans), kunst (muziek), kunst (beeldende vormgeving) en kunst (algemeen), en de syllabi ten behoeve van het centraal examen vindt u op: www.examenblad.nl.

Algemene richtlijnen voor afname computerexamens vindt u op: www.cve.nl .

Handleidingen, activiteitenplanning, systeemeisen ExamenTester vindt u op: <http://centraalexamen.cito.nl>.

Handleidingen voor afname computerexamens in Authorware inclusief systeemeisen vindt u op: <http://centraalexamen.cito.nl>.